

Слађана Илић

УВОД

Културна траума је појам који је у ширу научну употребу ушао са истоименим зборником Џ. Алегзендра и сарадника (2004).¹ Означава културалну рефлексију неког трагичног догађаја или стања из прошлости, а која је постала део колективног идентитета.²

Теорија културне трауме (*theory od cultural trauma*) од посебног је значаја за разумевање наше културе. Од пет саставница српског културног идентитета, које наводи Мило Ломпар, чак три су колективне трауме: Косовски дој, сеобе и претрпљени геноцид.³

Ново уредништво часописа *Култура* своје теме желело је да започне баш овим питањем, за које мислимо да је далеко од тога да је у нашој средини адекватно теоријски рефлектовано. Позвали смо угледне ауторе из различитих области – културологије, науке о књижевности, антропологије, филозофије, психологије, социологије, медиологије – да из свог угла осветле овај феномен. Тако смо добили темат од девет инспиративних и вредних радова, за које мислимо да делимично представљају одговор, али и изазов за даља истраживања о културалној рефлексији наших колективних траума.

Три рада, чији су аутори Бојан Јовановић, Славица Гароња и Слободан Антонић, посвећена су трауми геноцида у НДХ, тачније освешћивању трауме и њеном превазилажењу кроз књижевност и друштвену теорију.

О ратовима деведесетих говоре такође три рада: Јована Мирића, који компаративно истражује психологију ратних траума; Саше Радојчића, који разматра одговоре српског песништва на ратове деведесетих и Јелене Арсенијевић Митрић, која пише о културоциду над Србима у Хрватској, а посебно у Крајини.

Још један рад тиче се ратне трауме – Предрага Петровића, о трауми Великог рата у српском авангардном роману. Два рада посвећена су савременим траумама:

1 Alexander J., Eyerman R., Giesen B., Smelser N., Sztompka P. (2004) *Cultural Trauma and Collective Identity*, Berkeley, Los Angeles, London: University of California Press, <https://sn.rs/ug6hf>

2 Нав. дело, стр. 1.

3 Ломпар, М. (2020) О српском културном обрасцу, у: *Catena mundi: о националном идентитету Срба*, књ. 4, Београд: Catena mundi, стр. 919–929, доступно и овде: <https://sn.rs/baw6r>.

Слободан Рељић пише о нашој распетости између геополитичког и културног Истока и Запада, а Весна Тријић о самопоништавајућој културној политици у библиотекарству.

Уверени смо да смо овим тематом отворили веома важно питање за српску културу, али и за нашу културну политику. Нема превазилажења трауме – а иза ње увек стоји неко претрпљено зло – без суочавајуће рефлексije, слободне расправе и уметничке прераде и сублимације.⁴ Очекујемо да ће ово бити први корак ка активнијем односу читаве наше културе, али и државе, према освешћивању наших колективних траума, те стваралачки лековитом суочавању с њима.

ЛИТЕРАТУРА

- Alexander J., Eyerman R., Giesen B., Smelser N., Sztompka P. (2004) *Cultural Trauma and Collective Identity*, Berkeley, Los Angeles, London: University of California Press, <https://sn.rs/ug6hf>.
- Ломпар, М. (2020) О српском културном обрасцу, у: *Catena mundi: о националном идентитету Срба*, књ. 4, Београд: Catena mundi, стр. 919–929, доступно и овде: <https://sn.rs/baw6r>.
- Илић, С. (2021) *Зло у књижевности и култури: колонијални ум српске транзиције*, Београд: Catena mundi.
- Јовановић, Б. (2016) *Антропологија зла*, Београд; HERAedu.

⁴ Илић, С. (2021) *Зло у књижевности и култури: колонијални ум српске транзиције*, Београд: Catena mundi; Бојан Јовановић, Б. (2016) *Антропологија зла*, Београд; HERAedu.